

General Assembly

Distr.: General
14 August 2017

Original: English

نشست هفتاد و دوم
موضوع 73 (c) دستور جلسه مقدماتی*
ارتقاء و حمایت از حقوق بشر: اوضاع حقوق بشر
و گزارش گزارشگران ویژه و نمایندگان

* A/72/150

** The present report was submitted after the deadline as a result of consultations with the Islamic Republic of Iran.

وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران

یادداشت دبیر کل

دبیر کل افتخار دارد که گزارش گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران که مطابق با قطعنامه ۳۴/۲۳ شورای حقوق بشر ارائه شده است را به مجمع عمومی ارسال نماید.

گزارش گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران

خلاصه

شورای حقوق بشر در نشست سی و سوم خود عاصمه جهانگیر را به عنوان گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران منصوب کرد. این گزارش فعالیت‌های انجام شده توسط گزارشگر ویژه را از زمان انتشار اولین گزارش خود به شورا (A / HRC / 34/65) مشخص می‌کند، مسائل جاری را مورد بررسی قرار می‌دهد و برخی از تحولات اخیر و مبرم در زمینه حقوق بشر در کشور را ارائه می‌کند.

فهرست مطالب

I	مقدمه.....
II	منشور حقوق شهروندی.....
III	حقوق مدنی و سیاسی
A	حق شرکت در برگزاری امور عمومی.....
B	حق آزادی بیان، عقیده، اطلاعات و مطبوعات.....
C	آزادی انجمن و تجمع و وضعیت مدافعان حقوق بشر.....
D	دستگیری و حبس افراد دارای تابعیت دوگانه.....
E	حق حیات.....
F	حق آزاد بودن از شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های بیرحمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز.....
IV	مسائل حقوق موضوعی.....
A	حقوق زنان.....
B	اقلیت‌های اثنیک (قومی) و مذهبی.....
V	نتیجه‌گیری و توصیه‌ها.....

I. مقدمه

1. از زمان به عهده گرفتن حکم خود، گزارشگر ویژه شاهد چندین مورد تحولات بوده که می‌تواند به تغییرات مثبت در زمینه وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران منتج شود. این تحولات شامل تصویب منشور حقوق شهروندی و اعلام خبر تاسیس نهاد اجرایی منشور، و همچنین تلاش‌های اخیر توسط مجلس برای اصلاح قوانین مربوط به مواد مخدر در جمهوری اسلامی ایران است.
2. گزارشگر ویژه از نرخ بالای مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری و انتخابات محلی که در ماه می برگزار شد و نمایانگر دل‌بستگی مردم ایران به ارزش‌های دموکراتیک و حقوق بشر بود استقبال می‌کند. وی همچنین موضعی که توسط ریاست جمهوری اسلامی ایران، حسن روحانی در زمان فعالیت‌های انتخاباتی وی در حمایت از آزادی مطبوعات و لزوم ارتقاء توانمند سازی زنان و همچنین حقوق کلیه اقلیت‌ها و قشرهای به حاشیه رانده شده جامعه ایران اتخاذ شد را موجب دلگرمی می‌داند. رییس جمهور روحانی همچنین نگرانی‌های خود نسبت به فشار برای محدودسازی رسانه‌ها، مورد حصر خانگی قرار دادن مداوم رهبران اصلاح طلب و سرکوب دانشجویان را ابراز کرد.
3. در دسامبر ۲۰۱۶، گزارشگر ویژه از ژنو دیدار کرد و با نمایندگان مقامات جمهوری اسلامی ایران و کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد و همچنین سازمان‌های غیردولتی حقوق بشر ملاقات کرد. وی در ماه مارس ۲۰۱۷ گزارش اول خود را به شورای حقوق بشر ارائه کرد (A/HRC/34/65) و با مقامات شورای عالی حقوق بشر و قوه قضاییه ایران، و همچنین سازمان‌های مردم نهاد که در داخل و خارج از جمهوری اسلامی ایران فعال هستند دیدار کرد. در ماه ژوئن وی همچنین جلسات مشاورتی مختلفی را در ژنو برگزار کرد و با مقامات ایرانی دیدار کرد.
4. گزارش پیش رو بدوا اطلاعاتی که از منابع مختلف جمع آوری شده را عرضه می‌کند. این شامل اطلاعاتی که از پاسخ‌های دولت ایران به مکاتبات ارسالی مشترک ماموران رویه‌های ویژه سازمان ملل طی شش ماه اول سال ۲۰۱۷ جمع آوری شده، اطلاعات جمع آوری شده از وبسایت‌های مختلفی که توسط قوای سه گانه و نهادهای دولتی ایران نگهداری می‌شوند، اطلاعات منتشر شده یا ارائه شده توسط سازمان‌های غیردولتی داخل جمهوری اسلامی ایران، قوانین یا پیش نویس لوایح، و اطلاعات جمع آوری شده از بیانییه‌های منتشر شده توسط منابع رسانه ای ملی و یا توسط شخص مقامات دولتی می‌باشد.
5. بین ژانویه تا ژوئن سال ۲۰۱۷ گزارشگر ویژه ۲۱ نامه مشترک با سایر ماموران رویه‌های ویژه موضوعی سازمان ملل، از طرف ۸۱ نفر که ادعا می‌شود قربانیان نقض حقوق بشر هستند به دولت ایران ارسال کرد. دولت ایران به سه مورد از این مکاتبات پاسخ داد که نسبت به شش ماه پیش از این دوره، میزان پاسخ خود را شدیداً کاهش داده است.
6. اطلاعات دریافتی همچنان چالش‌های جدی حقوق بشر در کشور، از جمله بازداشت و محاکمه خودسرانه افراد برای انجام مشروع طیف وسیعی از حقوق؛ انبساط و آزار مدافعان حقوق بشر، روزنامه نگاران، دانشجویان، رهبران اتحادیه‌های کارگری و هنرمندان؛ تعداد بالای موارد اعدام، شامل اعدام نوجوانان مجرم؛ استفاده از شکنجه و بدرفتاری؛ موارد گسترده نقض حق دسترسی به محاکمات عادلانه و فرآیند دادرسی عادلانه، به ویژه در دادگاه‌های انقلاب؛ و سطح بالایی از تبعیض علیه زنان و اقلیت‌های قومی (اتنیک) و مذهبی را برجسته می‌کند. گزارش همچنین به بررسی معافیت گسترده و مستمر مقامات ایران از مجازات برای نقض حقوق بشر چه در زمان حال و چه در زمان گذشته، می‌پردازد.

II. منشور حقوق شهروندی

7. در اولین گزارش خود به شورای حقوق بشر، گزارشگر ویژه اشاره کرد که تصویب منشور حقوق شهروندی در دسامبر ۲۰۱۶ باعث دلگرمی وی شده است.¹ این منشور عمدتاً بر اساس حقوقی که قبلاً در قانون اساسی ایران منعکس شده و قوانین جاری جمهوری اسلامی ایران، مانند حقوق عزت و برابری برای همه، آزادی و امنیت شخصی، آزادی اندیشه و بیان و دسترسی به اطلاعات، و سایر حقوق کلیدی پایه گذاری شده است. با این وجود، در زمینه‌های کلیدی مانند حقوق زنان و حقوق

¹ See A/HRC/34/65, para. 5.

اقلیت‌های قومی (اتنیکی) و مذهبی، منشور تقریباً هیچ نوع محافظت‌های جدیدی از حقوق را ارائه نمی‌کند.

8. در خصوص ماهیت حقوقی غیر الزام آور بودن منشور حقوق شهروندی نگرانی‌هایی ابراز شده است. در دسامبر ۲۰۱۶ الهام امین زاده، یکی از مشاوران عالی رییس جمهور، عدم اجرایی بودن منشور را مورد تأیید قرار داد.² رییس جمهور روحانی سپس در دوره فعالیت‌های انتخاباتی خود اعلام کرد که یکی از برنامه‌های وی برای ۱۰۰ روز اول ریاست جمهوری اش تأسیس یک نهاد ویژه دولتی با مسئولیت اجرا و محافظت از حقوقی که در منشور منعکس شده می‌باشد.³ وی همچنین تأکید کرد که منشور توسط دولت بعدی، که سایر قوا را مسئول رفتارشان با شهروندان خواهد کرد، اجرایی خواهد شد.⁴

9. گزارشگر ویژه از این واقعیت که هدف منشور حقوق شهروندی استفاده از آن به عنوان دستورالعمل‌های حقوق بشری در قوه مجریه است استقبال می‌کند. گزارش‌ها حاکی از آن است که برخی از وزارتخانه‌ها به طور مستقیم در نقض حقوق بشر، به ویژه نفی فرآیند دادرسی، سانسور هنر و رسانه‌های چاپی و محدودیت‌های اعمال شده علیه اقلیت‌های مذهبی دخیل هستند. سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی نیز به صورت گسترده متهم به ارباب، آزار و اذیت، شکنجه و بازداشت غیرقانونی فعالان، مدافعان حقوق بشر، روزنامه‌نگاران و افراد متعلق به اقلیت‌ها هستند. با این حال، برای اینکه حقوق اساسی مندرج در منشور، که در قانون اساسی تضمین شده اند مورد احترام درخور قرار گیرند، اصلاحات نهادی وسیع‌تری مورد نیاز است.

III. حقوق مدنی و سیاسی

A. حق شرکت در برگزاری امور عمومی

10. انتخابات ریاست جمهوری و شوراهای شهر و روستا به صورت همزمان در تاریخ ۱۹ مه ۲۰۱۷ در ایران برگزار شد. رییس جمهور روحانی با اختلاف رای زیاد برای دومین بار انتخاب شد.⁵

11. طی دوره ثبت نام نامزدها، مجموعاً ۱۶۳۶ نفر، شامل ۱۳۷ زن، اسامی خود را به عنوان نامزد انتخابات ریاست جمهوری ارائه کردند. اما در ماه آوریل، شورای نگهبان، نهادی متشکل از شش روحانی که توسط رهبر ایران منصوب شده اند تا بر روند انتخابات نظارت کنند و صلاحیت نامزدها را تعیین کنند، اعلام کرد که نامزدی تنها شش مرد (۰.۳۷ درصد متقاضیان) مورد تأیید قرار گرفته است. در میان این افراد ابراهیم ریسی، که طبق گزارشات عضو کمیته ای بوده که دستور اعدام‌های فراقضایی هزاران زندانی سیاسی در سال ۱۹۸۸ را صادر کرده، نیز وجود داشت.

12. همانند انتخابات قبلی، رد صلاحیت زنان، نامزدهای نماینده نیروهای مخالف سیاسی و گروه‌های غیرشیعه بر اساس اصل ۱۱۵ قانون اساسی،⁶ که اعلام می‌دارد نامزدهای ریاست جمهوری باید "از میان رجال مذهبی و سیاسی" و "مومن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور" باشند، توجیه شد. در ماه مه، بیش از ۱۸۰ فعال حقوق زنان یک اعلامیه امضاء کردند که درخواست‌های آنان برای پایان دادن به تبعیض جنسیتی و تخصیص "حداقل ۳۰ درصد" پست‌های وزارت به زنان را منعکس می‌کرد.

13. صلاحیت متقاضیان نامزدی در انتخابات محلی از طریق هیات‌های نظارتی که توسط مجلس تعیین شده بودند، بررسی شد. در نتیجه این فرآیند، صلاحیت تعدادی از متقاضیان اصلاح طلب از سراسر کشور، از جمله عبدالله مومنی، علی تاجرنیا و نسرین وزیر، که سابقه حبس به علت شرکت در تظاهرات مسالمت آمیز علیه نتایج مورد مناقش^۷ انتخابات سال ۲۰۰۹ را داشتند، تأیید نشد.

14. گزارشگر ویژه اطلاعاتی در خصوص موارد متعدد دستگیری و بازداشت اعضای احزاب مخالف در دوره منتهی به انتخابات دریافت کرده است.

² See www.mehrnews.com/news/3852908/.

³ See <https://goo.gl/ZCzj8s>.

⁴ See www.irna.ir/fa/News/82517464/.

⁵ President Rouhani won 18,613,329 of the 36,704,156 votes cast, which represented 50.71 per cent of the vote.

⁶ Similar rules are contained in article 35 of the Presidential Electoral Law.

⁷ The Arabic word "rejal", contained in article 115 of the Constitution, means "men".

15. صالح دلد، یک عضو حزب اصلاح طلب مردم سالاری در ماه فوریه به اتهام تبلیغ علیه نظام توسط وزارت اطلاعات و امنیت دستگیر شد. آقای دلد سابقاً در موارد متعدد توسط مأموران اطلاعاتی و سپاه پاسداران به دلیل بیانات عمومی که ابراز کرده بود دستگیر و بازجویی شده بود.
16. در ماه مارس، هنگامه شهیدی، یک عضو ارشد اصلاح طلب حزب مخالف اعتماد ملی، بدون ارائه حکم در منزلش در مشهد دستگیر شد. وی که دستگیری خود را پیش بینی کرده بود، دو نامه نوشته بود که در آن توضیح داده بود که دستگیری وی "بخشی از یک پروژه برای دستگیری فعالان سیاسی و روزنامه نگاران" بوده و از رییس جمهور روحانی خواست تا این سرکوب را متوقف کند. مدت کوتاهی پس از دستگیری، خانم شهیدی به بند ۲۰۹ زندان اوین که تحت کنترل وزارت اطلاعات و امنیت است منتقل شد و از آن زمان تا کنون در حبس انفرادی به سر می برد. خانم شهیدی در روزی که دستگیر شد دست به اعتصاب غذا زد. در زمان تهیه این گزارش، وی هنوز از اتهاماتی که علیه وی مطرح شده مطلع نیست و نتوانسته است با وکیل خود تماس بگیرد. در توضیحات خود در خصوص گزارش پیش رو، مقامات ایرانی اشاره کردند که خانم شهیدی به تبلیغ علیه نظام و تبانی به قصد تضعیف امنیت داخلی کشور متهم شده است.
17. حداقل یکی از دفاتر ستاد انتخاباتی آقای روحانی در شمال تهران، و یک ستاد اصلاح طلبان در مشهد مورد اقدامات خرابکارانه یا تعطیلی اجباری قرار گرفت یا کارمندان آن از انجام فعالیت‌های انتخاباتی در خیابانها منع شدند.⁸ همچنین در ماه آوریل نیروهای امنیتی از سخنرانی فعال سیاسی اصلاح طلب فائزه هاشمی، که نماینده سابق مجلس و فرزند رییس جمهور مرحوم اکبر هاشمی رفسنجانی است، در ستاد انتخاباتی روحانی در اراک جلوگیری به عمل آوردند.⁹
18. در آخرین دیدار انتخاباتی خود در شهر مشهد در ماه مه، رییس جمهور روحانی نسبت به دخالت در روند سیاسی به سپاه پاسداران و نیروی شبه نظامی بسیج هشدار داد.
19. گزارشگر ویژه از وعده های رییس جمهور روحانی طی فعالیت‌های انتخاباتی خود نسبت به آزادی قریب الوقوع نامزدهای سابق انتخابات ریاست جمهوری میرحسین موسوی، مهدی کروبی، و زهرا رهنورد که ظرف شش سال گذشته بدون اتهام یا محاکمه تحت حصر خانگی قرار داشته اند، استقبال می‌کند. وی از مقامات ایران می‌خواهد تا فوراً و بدون قید و شرط نسبت به آزادی آنها اقدام کنند و همچنین کلیه مخالفان سیاسی که در دوره منتهی به انتخابات زندانی شده اند را آزاد کنند. گزارشگر ویژه همچنین توصیه می‌کند تا کلیه مقررات تبعیض آمیز که بطور غیرقانونی زنان و اعضای گروه های اقلیت مذهبی را نسبت به شرکت در برگزاری امور عمومی محدود می‌کنند لغو شوند.

B. حق آزادی بیان، عقیده، اطلاعات و مطبوعات

20. با تصویب ابزارهای بین المللی حقوق بشر، جمهوری اسلامی ایران نسبت به محافظت از مدافعان حقوق بشر و حصول اطمینان از آزادی اندیشه، بیان و تجمعات صلح آمیز، که شرایط ضروری برای توسعه کامل فرد و اساس هر جامعه آزاد و دموکراتیک هستند، متعهد شده است. منشور حقوق شهروندی حق هر شهروند نسبت به آزادی سخن و بیان (ماده ۳۶)، حق جستجوی آزادانه، دریافت و انتشار نظرات و اطلاعات راجع به موضوعات مختلف، و حق استفاده از هر نوع وسایل ارتباطی، و حق ارتباط برقرار کردن و دسترسی به اطلاعات بدون محدودیت، مگر با اختیارات صریح قانونی، را به رسمیت شناخته است.
21. با این وجود، از آغاز سال جاری، گزارشگر ویژه شواهد فراوانی دریافت کرده است که این حقوق همچنان نادیده گرفته شده و در دوره انتخابات به طور خاص نقض شده است.
22. تا ماه ژوئن ۲۰۱۷ طبق گزارشات حداقل ۱۳ روزنامه نگار و ۱۴ وبلاگ نویس و فعال شبکه های اجتماعی از جمله مراد تقفی، احسان مازندرانی، زینب کریمیان و طاهره ربیعی، یا در بازداشت به سر می بردند و یا برای فعالیت های صلح آمیز خود محکوم شده بودند. بسیاری دیگر هنوز مورد بازجویی، تعقیب و سایر اشکال اذیت و آزار و ارباب قرار دارند. جمهوری اسلامی ایران از میان

⁸ See <http://iranprimer.usip.org/blog/2017/may/16/race-final-stretch> and <https://www.iranhumanrights.org/2017/05/judiciary-shuts-down-reformists-campaign-headquarters-in-iran-s-second-largest-city/>.

⁹ See www.iranhumanrights.org/2017/05/prominent-political-activist-faezeh-hashemi-barred-from-speaking-at-rouhani-campaign-event/.

- ۱۸۰ کشوری که در فهرست آزادی مطبوعات سال ۲۰۱۷ سازمان گزارشگران بدون مرز قرار دارند، رتبه ۱۶۵ را دارا شد.¹⁰
23. در ماه ژانویه، زینب کریمیان، یک تهیه کننده برای برنامه تلویزیون دولتی به نام سلام خورشید و خبرنگار سابق خبرگزاری جمهوری اسلامی، دستگیر شد. از آن زمان تا کنون، خانواده وی تماسهای محدودی با وی داشته اند و تا زمانی که گزارش پیش رو تهیه شد، دلایل بازداشت وی هنوز اعلام نشده است. مقامات ایرانی به گزارشگر ویژه اطلاع دادند که خانم کریمیان به "هدمستی در افساد فی الارض" متهم شده است.
24. در ماه مارس، احسان مازندرانی، سردبیر سابق روزنامه اصلاح طلب فرهیختگان، توسط ماموران سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که به منزل وی مراجعه کرده و طبق گزارشات وی را با تفنگ نیزر مورد شوک قرار دادند، به زندان اوین برگردانده شد. این دستگیری تنها یک ماه پس از آزادی وی از زندان صورت گرفت. آقای مازندرانی سابقاً در نوامبر ۲۰۱۵ دستگیر شده و به دو سال حبس به اتهام تجمع و تباہی به قصد ارتکاب جرم محکوم شده بود. وی همچنین از فعالیت روزنامه نگاری به مدت دو سال منع شده است.
25. در همان ماه، ماموران امنیتی مراد تقفی، سردبیر مجله گفتگو را دستگیر کردند. در یک سخنرانی در سمیناری در مورد امور شهری، آقای تقفی "قدرت بدون کنترل" مقامات ایرانی را مورد انتقاد قرار داده و مقامات شهری را به اداره تهران به شیوه "فاسد و مستبدانه" متهم کرده بود.¹¹ سپاه پاسداران همچنین مدیران ۱۲ کانال طرفدار اصلاح طلبان را در رسانه پیام رسان محبوب تلگرام دستگیر کردند.¹²
26. در ماه آوریل، دادستان کل محمد جعفر منتظری توضیح داد که برنامه کاربردی شبکه اجتماعی اینستاگرام لایو، که مورد استفاده ایرانیان برای انتقال بهنگام اطلاعات در مورد نامزدها و فعالیت‌های انتخاباتی آنها بود، به علت اینکه سازمان‌های اطلاعاتی نمی‌توانستند بر آن نظارت کنند مسدود شده است. در ماه ژوئن، شش نفر از مدیران کانال‌های تلگرامی زندانی در زندان اوین دست به اعتصاب غذا زدند تا به بازداشت طولانی مدت خود بدون دسترسی به وکیل اعتراض کنند.
27. در همان ماه، یک روزنامه نگار دیگر، عیسی سحرخیز، یک روز پس از آزادی از زندان دستگیر شد و برای اتهام گزارشی شده توهین به رییس جمهور سابق محمود احمدی نژاد و رییس قوه قضاییه، صادق لاریجانی به یک سال زندان محکوم شد.¹³
28. در ماه ژوئن، طاهره ریاحی، یک روزنامه نگار که با بخش رسانه کمپین انتخاباتی آقای روحانی همکاری کرده بود، پس از شش ماه حبس انفرادی در بند ۲۰۹ زندان اوین به قید وثیقه آزاد شد. خانم ریاحی توسط ماموران وزارت اطلاعات و امنیت دستگیر شده بود و تا اخیراً از اتهاماتی که علیه وی مطرح شده بود مطلع نبود. عسل اسماعیل زاده، عضو دیگری از گروه رسانه آقای روحانی، در ماه ژوئن دستگیر شد.
29. در ماه ژوئن، محمود واعظی، وزیر ارتباطات و فن آوری اطلاعات، تأیید کرد که وزارتخانه و وی هفت میلیون وبسایت را طی دوره اول ریاست جمهوری روحانی فیلتر کرده بود.¹⁴
30. گزارشگر ویژه تأکید می‌کند که ارتباطات آزاد اطلاعات و عقیده در مورد مسایل عمومی و سیاسی بین شهروندان، نامزدها و نمایندگان انتخابی ضروری است. این به معنی مطبوعات آزاد و سایر اشکال رسانه ای است که اجازه می‌دهند آنها بدون سانسور یا محدودیت در مورد مسائل عمومی صحبت کنند و به اطلاع رسانی به عموم بپردازند.¹⁵ وی مواضع قوی رییس جمهور روحانی در زمان فعالیت‌های انتخاباتی اش¹⁶ را مثبت می‌انگارد و امیدوار است که اقدامات سریع برای محافظت موثر از حقوق آزادی عقیده و بیان و آزادی فوری همه افرادی که برای انجام آن حقوق متهم، محکوم و یا زندانی شده اند را در پی داشته باشد.

¹⁰ See <https://rsf.org/en/ranking>.

¹¹ See <https://cpj.org/2017/03/iranian-editor-social-media-moderator-detained.php>.

¹² See <https://rsf.org/en/news/iran-deprives-55-million-voters-freely-reported-news>.

¹³ See www.tasnimnews.com/fa/news/1396/02/06/1389943.

¹⁴ See www.isna.ir/news/96031608592/.

¹⁵ See CCPR/C/GC/34.

¹⁶ See www.isna.ir/news/96010601589.

31. گزارشگر ویژه همچنین هنوز در مورد بازداشت هنرمندان و موسیقیدانان برای انجام صلح آمیز حق بیان آزاد خود نگران است. وی در حالیکه از آزادی فیلمساز ایرانی کیوان کریمی در ماه آوریل، پس از سپری کردن قریب به پنج ماه در زندان استقبال می کند، یادآور می شود که حکم پنج سال زندان تعلیقی وی هنوز پابرجاست و طبق گزارشات امکان دارد مقامات حکم ۲۲۳ ضربه شلاق وی را در هر زمانی اجرا کنند.¹⁷ همچنین در ماه ژوئن، مهدی و حسین رجبیان، دو تهیه کننده موسیقی، پس از سپری کردن ۱۳ ماه در بازداشت، به صورت موقت و به قید وثیقه آزاد شدند. هردوی آنها در سال ۲۰۱۵ در پی یک محاکمه ۱۵ دقیقه ای در دادگاه انقلاب به شش سال زندان به اتهام "توهین به مقدسات" و "تبلیغ علیه نظام" محکوم شدند. حکم آنها در مرحله تجدید نظر به سه سال زندان تقلیل یافت.

C. آزادی انجمن و تجمع و وضعیت مدافعان حقوق بشر

32. وضعیت مدافعان حقوق بشر، از جمله فعالان علیه مجازات اعدام، فعالان حقوق زنان، اعضای اتحادیه های کارگری، وکلای حقوق بشر، فعالان حقوق اقلیت ها و خانواده های افرادی که در دهه ۱۹۸۰ مورد اعدام های فوری قرار گرفتند یا به زور ناپدید شدند و اعضای خانواده های آنها اینک در جستجوی پاسخگویی هستند، همچنان باعث نگرانی عمیق است.

33. در ماه ژانویه، گزارشگر ویژه نسبت به وضعیت بحرانی سلامتی چندین زندانی عقیدتی در جمهوری اسلامی ایران که در اعتراض به غیرقانونی بودن بازداشت خویش در اعتصاب غذایی که جان آنها را تهدید میکرد به سر می بردند هشدار جدی داد.¹⁸ از جمله این زندانیان سعید شیرزاد، علی شریعتی، محمدرضا نکونام، حسن رستگاری مجد، مهدی کوخیان، نزار زاکا، محمدعلی طاهری، و آرش صادقی بودند. همه این افراد تا ماه ژوئن هنوز در زندان به سر می بردند. امید علی شناس، یک فعال علیه مجازات اعدام، در ماه ژوئن هنوز در زندان به سر می برد.

34. در ماه ژانویه، گلرخ ابراهیمی ایرانی، که به اتهاماتی که شامل "توهین به مقدسات اسامی" میشد برای نوشتن یک داستان منتشر نشده در مورد سنگسار به شش سال زندان محکوم شده بود، در نتیجه دست زدن به اعتصاب غذا برای همسرش، مدافع حقوق بشر آرش صادقی موقتاً از زندان آزاد شد، اما مجدداً چند روز بعد دستگیر شد. مقامات ایرانی توضیح دادند که از آنجا که تحت قانون جدید مجازات اسلامی امکان دارد مجازات سنگسار به مجازات اعدام تبدیل شود، دادگاه تصمیم گرفته است که فعالیت های وی بدنام کردن مقدسات اسلامی محسوب می شود.

35. آقای صادقی که در بند ۳۵۰ زندان اوین نگهداری می شود، طبق گزارشات در حال حاضر به دلیل اعتصاب غذای طولانی مدت و به دلیل عدم ارائه کمکهای پزشکی به وی در وضعیت وخیمی به سر می برد. طبق گزارشات، در ماه ژوئن سپاه پاسداران به آقای صادقی گفته است که به وی اجازه داده نخواهد شد تا زندان را زنده ترک کند. گزارشگر ویژه از مقامات ایرانی می خواهد تا بلافاصله برای نجات جان وی مداخله کنند.

36. گزارشگر ویژه در گزارش اول خود، نسبت به دستگیری و بازداشت خودسرانه مدافع سرشناس حقوق بشر نرگس محمدی، که در حال سپری کردن حکم ۱۶ سال زندان خود که توسط دادگاه انقلاب به دلیل فعالیت های وی علیه مجازات اعدام صادر شده است، متذکر شد.¹⁹ در ماه آوریل، دیوان عالی کشور تقاضای وی برای بررسی قضایی را رد کرد. از آن زمان تا کنون، طبق گزارشات به خانم محمدی پیشنهاد شده تا در ازاء نوشتن تعهد کتبی برای سخن نگفتن یا ملاقات با هیچکس در مورد پرونده اش، مرخصی دریافت کند. در یک نامه سرگشاده، خانم محمدی پاسخ داده است که زندانی شدن او وی را مصمم تر کرده تا دفاع صلح آمیزش از حقوق بشر را ادامه دهد.²⁰

37. گزارشگر ویژه همچنان در مورد اقداماتی که، عمدتاً توسط قوه قضاییه، علیه خانواده ها و وکلای فعالان و معترضان در راستای فشار آوردن به آنها انجام می شود، اطلاعاتی دریافت می کند.

38. در ماه ژانویه مقامات دو خواهر آتنا دائمی، یک فعال علیه مجازات اعدام، که از ماه نوامبر ۲۰۱۶ تا کنون در زندان به سر می برد را تفهیم اتهام کردند. هانیه و انسیه دائمی به "توهین به رهبری"، "اعمال خشونت آمیز"، "جلوگیری از مقامات دولتی در انجام وظایف رسمی خود" و "توهین به

¹⁷ See www.amnestyusa.org/urgent-actions/urgent-action-victory-iranian-filmmaker-keywan-karimi-released-iran-ua-1916/.

¹⁸ See www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21071&LangID=E.

¹⁹ See A/HRC/34/65, paras. 53-55.

²⁰ See www.humanrights-ir.org/?p=1743.

مامورین هنگام بازداشت از طریق مخالفت با شیوه خشونت آمیزی که ماموران سپاه پاسداران به خانه پدر و مادر آتنا دائمی حمله کرده و به زور او را دستگیر کردند متهم شدند. در ماه مارس، شعبه ۱۱۶۲ دادگاه کیفری استان تهران هر یک از آنها را به مدت سه ماه و یک روز زندان محکوم کرد. در ماه آوریل، آتنا دائمی در اعتراض به این احکام دست به اعتصاب غذا زد. در ماه مه، در یک تحول مثبت، دادگاه تجدید نظر حکم دادگاه اول را لغو کرد.

39. نگرانی های جدی نیز در مورد قوانین و شیوه هایی که همچنان محدودیت های غیر موجه بر حق آزادی اجتماعات را اعمال میکنند و ممنوعیت فعالیت اتحادیه های کارگری مستقل، همچنان ادامه دارد. قانون کار جمهوری اسلامی ایران نمایندگی کارگران را تنها از طریق یک شورای اسلامی کار یا یک انجمن صنفی مجاز می داند. نامزدهای انتخابات هیئت مدیره شوراهای اسلامی کار مورد روش های تعیین صلاحیت، از جمله نمایش اعتقادات اسلامی و "الترام عملی" به اسلام، و نمایش وفاداری به حاکمیت رهبر می شوند.

40. بسیاری از فعالان اتحادیه های صنفی همچنان برای فعالیت های مسالمت آمیز خود و اعتراض علیه عدم پرداخت دستمزد، شرایط کار شاق، تورم لجام گسیخته و شرایط زندگی با فقر در زندان باقی مانده اند. این به ویژه در مورد اسماعیل عبدی، دبیر ریاضی و عضو هیئت مدیره کانون صنفی معلمان ایران در تهران صدق دارد که در حال اجرای حکم شش سال زندان است؛ و بهنام ابراهیم زاده، یکی از اعضای کمیته پیگیری ایجاد تشکل های کارگری، که تقریباً هفت سال در زندان بوده است، در حال سپری کردن دو حکم جداگانه است که مجموع آن تقریباً ۱۳ سال در زندان است. مهدی فراحی شاندیز، یکی از اعضای کمیته پیگیری ایجاد تشکل های کارگری در ایران، در ماه مارس برای اجرای حکم یک سال زندان در تبعید به زندان دور افتاده ای در استان قزوین منتقل شد.

41. بسیاری دیگر تنها برای فعالیت های صلح آمیز اتحادیه های کارگری خود با مجازات زندان روبرو هستند، از جمله: سه عضو دیگر هیئت مدیره کانون صنفی معلمان ایران در تهران، محمود بهشتی لنگرودی، محمدرضا نیک نژاد و مهدی بهلولی؛ یک عضو کمیته پیگیری ایجاد تشکل های کارگری، محمود صالحی؛ سه عضو سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه، داوود رضوی، ابراهیم مددی و رضا شهابی؛ و دو عضو اتحادیه آزاد کارگران ایران، جعفر عظیم زاده و شاپور احسانی راد. اعضای اتحادیه های صنفی همگی در محاکماتی در دادگاه انقلاب به اتهامات اقدام علیه امنیت ملی محکوم شدند. مشارکت اتحادیه های کارگری در فعالیت های صلح آمیز به طور مداوم به عنوان «شواهد» اتهامات علیه آنها در دادگاه پذیرفته شد.

42. در ماه ژوئن، قوه قضاییه ایران دو فعال برجسته حقوق کارگری و اعضای سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه، رضا شهابی و داوود رضوی را ممنوع الخروج اعلام کرد و از سفر آنها به صد و ششمین اجلاس سازمان جهانی کار که برای حضور در آن به ژنو دعوت شده بودند جلوگیری کرد. هردوی این افراد به دلیل انجام صلح آمیز و مشروع فعالیت های اتحادیه های کارگری مورد پیگرد قضایی قرار گرفتند. طبق گزارشات تعدادی از این احکام توسط قاضی ابوالقاسم صلواتی صادر شده اند.

D. دستگیری و حبس افراد دارای تابعیت دوگانه

43. در سال ۲۰۱۶، کارگروه بازداشت های خودسرانه سازمان ملل یک الگوی در حال ظهور را شناسایی کرد که شامل محروم کردن خودسرانه افراد دارای تابعیت دوگانه در جمهوری اسلامی ایران است. این الگو در نیمه اول سال ۲۰۱۷ تأیید شد.

44. در ماه آوریل، گزارشگر ویژه به دولت ایران نسبت به وخامت سریع سلامت جسمی و روانی سیامک و باقر نمازی، که هر دوی آنها دارای تابعیت دوگانه ایرانی-آمریکایی هستند، هشدار داد. باقر نمازی، یک مقام سابق ۸۰ ساله صندوق کودکان سازمان ملل، در فوریه سال ۲۰۱۶ وارد جمهوری اسلامی ایران شد تا برای کمک به آزادی پسرش سیامک تلاش کند و به محض ورود به ایران دستگیر شد. هر دوی آنها در اکتبر ۲۰۱۶ به اتهام "همکاری با دولت متخاصم" به ۱۰ سال زندان محکوم شدند. در ماه مارس، پرونده آنها در دادگاه تجدید نظر مطرح شد؛ با این حال، در زمان تهیه این گزارش، هنوز تصمیم دادگاه تجدید نظر اعلام نشده است.

45. در ماه آوریل، دیوان عالی کشور دومین تقاضای تجدید نظر نازنین زاغری را تکلیف، یک مدیر پروژه ایرانی-بریتانیایی در بنیاد تامسون رویترز، که در آوریل ۲۰۱۶ همراه کودک ۲۲ ماهه خود توسط ماموران امنیتی در زمان بازگشت به بریتانیا و ایرلند شمالی دستگیر شده بود، را رد کرد. در ماه اوت

۲۰۱۶، کارگروه بازداشت های خودسرانه بازداشت وی را خودسرانه اعلام کرد.²¹ وی در سپتامبر ۲۰۱۶، در پی یک محاکمه که در آن وکیل وی تنها پنج دقیقه فرصت برای ارائه دفاعیات وی داشت و از سخن گفتن خود وی در آن جلوگیری به عمل آمد، به پنج سال زندان به "اتهامات مخفی" محکوم شد. در زمان تهیه این گزارش، گذرنامه دختر او هنوز توقیف است. مقامات ایرانی این کودک را در اختیار پدر بزرگ و مادر بزرگش قرار داده اند و پدر بریتانیایی وی امکان دیدار از وی را ندارد.

46. در ماه مه، کارگروه بازداشت های خودسرانه اعلام کرد که بازداشت کمال فروغی، شهروند ۷۷ ساله ایرانی-بریتانیایی که از تاریخ بازداشتش در ماه مه ۲۰۱۱ در زندان اوین در حبس به سر می برد، خودسرانه بوده و خواستار آزادی فوری وی شد.²² آقای فروغی توسط مأموران لباس شخصی بدون هیچگونه حکم دستگیری یا ارایه دلایل دستگیری اش بازداشت شده بود. در ابتدا، وی بیش از ۱۸ ماه در حبس انفرادی و بدون تفهیم اتهام نگهداری شد. بعداً او به اتهام "جاسوسی" و به دلیل نگهداری مشروبات الکلی محکوم شد. وضعیت سلامتی آقای فروغی رو به وخامت گذاشته و وی در حال حاضر نیازمند مراقبت های پزشکی فوری تخصصی است.

47. در ماه مه، گزارشگر ویژه از طرف دکتر احمدرضا جلالی، یک تبعه ایران و مقیم کشور سوئد که پزشک، مدرس و پژوهشگر مدیریت بحران و حوادث غیرمترقبه است و در آوریل ۲۰۱۶ توسط مقامات وزارت اطلاعات و امنیت دستگیر شده بود مداخله کرد. پرونده علیه وی مملو از تخلف در فرآیند دادرسی و تضمین های دادرسی عادلانه، از جمله بازداشت بدون ارتباط با دنیای خارج، عدم دسترسی به وکیل و ادعای فشارهای روحی و روانی بر او برای امضای اظهارنامه است. در ماه ژانویه، دکتر جلالی بدون حضور وکیلش به شعبه ۱۵ دادگاه انقلاب تهران منتقل شد و مطلع شد که به "جاسوسی" متهم شده و ممکن است با مجازات اعدام روبرو شود. طبق گزارشات، مقامات دادستانی به وکیل وی گفتند که می تواند دفاع از پرونده دکتر جلالی را به عهده بگیرد، اما از دسترسی وی به پرونده های دادگاه خودداری کردند.

48. افزون بر افراد فوق الذکر، افراد دارای تابعیت دوگانه دیگری به نامهای رویا نوبخت، کامران قادری، کاران وفاداری و همسرش، احمدرضا جلالی، عبدالرسول دری اصفهانی و صبری حسن پور در ماه ژوئن هنوز در زندان به سر می بردند. افراد دیگری نیز همچنان ممنوع الخروج بودند. جمهوری اسلامی ایران تابعیت دوگانه را به رسمیت نمی شناسد، و در نتیجه چنین شهروندانی را در زمان بازداشت از دسترسی به خدمات کنسولی محروم می کند.

E. حق حیات

مجازات اعدام

49. گزارشگر ویژه با نگرانی یادآور می شود که از زمان انتشار اولین گزارشش، استفاده از مجازات اعدام همچنان با روند هشداردهنده ای ادامه دارد. طبق گزارشات، از ژانویه ۲۰۱۷ تا کنون حداقل ۲۴۷ نفر، از جمله سه زن، اعدام شده اند.²³

50. مانند سالهای گذشته، اکثر این اعدام ها در مورد جرایم مربوط به مواد مخدر اجرا شده اند. بسیاری از افرادی که اعدام شده اند فقیر و از اعضای گروههای به حاشیه رانده شده جامعه ایران بوده اند.

51. در تاریخ ۱۶ جولای ۲۰۱۶، مجلس اصلاحیه قانون مبارزه با مواد مخدر مصوبه سال ۱۹۹۷ را تصویب کرد. پیش نویس لایحه سپس برای بررسی برخی تغییرات به کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس ارسال شد. اصلاحات اولیه که توسط اعضای مجلس ارائه شده بود، تلاش می کرد تا مجازات اعدام را برای برخی جرایم غیر خشونت آمیز با مجازات تا ۳۰ سال زندان جایگزین کند. با این حال، گزارش شده است که در نتیجه فشار از سوی مقامات قضایی و انتظامی، برخی از اصلاحیه ها لغو شده و مجازات اعدام برای طیف گسترده ای از جرایم مربوط به قاچاق مواد مخدر، مبتنی بر میزان و نوع مواد مخدر کشف شده، پا برجا مانده است.²⁴ پس از تصویب، این قانون باید توسط شورای نگهبان تایید شود.

²¹ See <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/208/94/PDF/G1620894.pdf?OpenElement>.

²² See www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/Opinions/Session78/A_HRC_WGAD_2017_7.pdf.

²³ See <http://iranrights.org/newsletter>.

²⁴ See

www.amnesty.org/en/latest/news/2017/07/iran-must-not-squander-opportunity-to-end-executions-for-drug-related-offences/.

52. اعضای مجلس قیلا از قوه قضاییه خواسته بودند تا اعدامهای مربوط به مواد مخدر را برای حداقل ۵۰۰۰ زندانی تا زمان تحقیقات بیشتر متوقف کند، و در تاریخ ۴ ژوئیه اعضای کمیسیون قضایی و حقوقی نیز با آنها همصدا شده و از قوه قضاییه خواستند تا اعدامها را تا زمانی که مجلس به این لایحه رای میدهد تعلیق کند.²⁵ اما این اقدامات اجرایی نشد.
53. طبق گزارشات، مجرمان مواد مخدر که به اعدام محکوم شده اند همچنان از حقوق خود نسبت به محاکمه عادلانه و فرآیند دادرسی محرومند. در ماه ژانویه، پس از بیش از پنج سال حبس نصرت الله خزایی در زندان قزوین اعدام شد، در حالی که دادرسی پرونده وی هنوز خاتمه نیافته بود. مقامات زندان خانواده وی را از اجرای حکم وی مطلع نکردند.²⁶ در همان ماه، هادی مقدم در زندان مرکزی کرج به اتهام حمل یک کیلوگرم مواد مخدر اعدام شد. درخواست تجدید نظر وی در آن زمان هنوز در دیوان عالی کشور تحت بررسی بود و وی از نهای شدن حکمش مطلع نشده بود.
54. در تاریخ 5 آوریل، کمیته حقوق افراد دارای معلولیت مشاهدات پایانی خود را در مورد گزارش مقدماتی جمهوری اسلامی ایران تحت کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت صادر کرد. کمیته توصیه کرد که دولت اعدام را به عنوان شکلی از مجازات جایگزین کند و نسبت به اینکه افراد دارای معلولیت مورد محرومیت خودسرانه از حق حیات قرار نگیرند کسب اطمینان کند. در همان روز، مقامات زندان مرکزی تبریز مروت عباسی، مردی که طبق گزارشات به دلیل مشکلات روانی از خدمت سربازی معاف شده بود و به اتهام قتل به اعدام محکوم شده بود را اعدام کردند. چند روز بعد، مرد دیگری با معلولیت روانی به نام رحمان حسین پور نیز در همان زندان به دار آویخته شد.²⁷
55. اعدام برای اتهام قتل، که از آن به عنوان قصاص نام برده میشود، دومین بزرگترین گروه افراد اعدام شده در جمهوری اسلامی ایران را در بر میگیرد. در سال ۲۰۱۷، حداقل ۸۸ نفر (۳۵ درصد اعدامهای گزارش شده) بر اساس قوانین قصاص اعدام شدند. این قوانین فرض می کنند که مسئولیت اعدام برای قتل در اختیار خانواده قربانی است. طبق قانون مجازات اسلامی، کاربرد مجازات اعدام به مذهب قاتل و مقتول بستگی دارد. برای مثال، مسلمانان، پیروان مذاهب برسمیت شناخته شده و "افراد محافظت شده" که پیروان مذاهب به رسمیت شناخته نشده یا "افراد محافظت نشده" را به قتل می رسانند از قصاص معاف می باشند. این به این معناست که اگر یک مسلمان یک پیرو آیین بهایی (که مذهب به رسمیت شناخته شده نیست) و یا فردی را که به مذهبی اعتقاد ندارد را به قتل برساند، قصاص ممکن نیست.²⁸
56. در ماه ژوئن، دو نفر که متهم به قتل فرهنگ امیری، یک شهروند بهایی که در سپتامبر ۲۰۱۶ با ضربات چاقو به قتل رسید، بودند پس از اینکه اعتراف کردند وی را به دلیل مذهبش به قتل رساندند به قید وثیقه آزاد شدند.²⁹
57. قوانین ایران همچنین برای جرایمی مانند زنا، روابط جنسی پیش از ازدواج، ارتداد، کفر و همجنس گرایی نیز مجازات اعدام را مجاز می دانند.³⁰
58. در ماه ژانویه، دیوان عالی کشور حکم اعدام سینا دهقان برای انتشار پست هایی در شبکه های اجتماعی که تحت ماده ۲۶۲ قانون مجازات اسلامی ارتداد محسوب می شود را تأیید کرد. طبق گزارشات، آقای دهقان برای امضاء اعترافاتش فریب داده شده بود.³¹ در همان ماه، دادستان تهران اعلام کرد که یک مرد و یک زن که نام آنها اعلام نشد به اتهام افساد فی الارض از طریق "تشویق" روابط جنسی نامشروع در قالب یک "فرقه نوظهور" به اعدام محکوم شده اند.³²

²⁵ See <http://hamshahrionline.ir/details/353801/Society/socialnews> and <https://www.hrw.org/news/2017/07/20/iran-halt-drug-related-executions>.

²⁶ See www.en-hrana.org/prisoner-executed-qazvin-end-due-process.

²⁷ See <https://iranhr.net/en/articles/2836/>.

²⁸ See www.jamnews.ir/TextVersionDetail/405204;

<http://www.iranhrdc.org/english/human-rights-documents/united-nations-reports/un-reports/1000000454-ihrcd-s-submission-n-to-the-un-universal-periodic-review.html>; and <https://iranhr.net/media/files/Rapport-iran-2014-GB-030314-bd-e.pdf>, p. 11.

²⁹ See www.bic.org/news/murderers-bahai-released-bail.

³⁰ See www.reprive.org.uk/death-penalty-around-world/the-facts/five-called-crimes-punishable-death.

³¹ See www.iranhumanrights.org/2017/03/young-man-facing-death-for-insulting-islam-online-tricked-into-signing-confession/.

³² See www.isna.ir/news/95122213908.

59. در برخی موارد، اعدام پس از تحمیل تنبیه بدنی صورت می‌گیرد. در ماه ژانویه، دادستان عمومی استان البرز اعلام کرد که مجازات شلاق و اعدام یک مرد در زندان مرکزی قزوین اجرا شده است. در ماه آوریل، معاون دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان کرمان اعلام کرد که پس از تأیید دیوان عالی کشور، یک حکم شلاق، زندان و اعدام برای مردی که به اتهامات متعددی، از جمله به جرم تجاوز محکوم شده بود اجرا شده است.³³

60. دادگاه های انقلاب همچنان بیشترین تعداد احکام مجازات اعدام را صادر می‌کنند. در این دادگاهها، حقوق افراد نسبت به دسترسی به محاکمات عادلانه و فرآیند دادرسی به شیوه سیستماتیک نقض می‌شود. در مرحله بازپرسی، از دسترسی افراد به وکیل جلوگیری به عمل می‌آید، غالباً به وکلا اجازه دسترسی به اطلاعات داده نمی‌شود، بسیاری از محاکمات تنها چند دقیقه طول می‌کشد، و هیچ شواهدی به جز اعترافاتی که تحت شکنجه از متهمان اخذ شده برای اعمال مجازات اعدام در نظر گرفته نمی‌شود.³⁴

اعدام مجرمان نوجوان

61. جمهوری اسلامی ایران با تصویب هر دو میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و کنوانسیون حقوق کودک خود را متعهد به حمایت و احترام به حق کودکان برای حیات و ممنوعیت اعمال و اجرای مجازات اعدام علیه افراد زیر سن ۱۸ سال کرده است. با این وجود، اعدام های مجرمان نوجوان از ابتدای سال با روند بی سابقه ای ادامه داشته است.

62. از ماه ژانویه، هفت مورد از این نوع پرونده ها به گزارشگر ویژه ارسال شده و سه مجرم نوجوان تا کنون اعدام شده اند. حداقل ۸۹ مجرم نوجوان در ماه ژوئن در انتظار اعدام بودند؛ آمار دقیق ممکن است بسیار از این بیشتر باشد. این به شدت نشان می‌دهد که مفاد مربوط به محکومیت نوجوانان مصوبه سال ۲۰۱۳ قانون مجازات اسلامی در متوقف کردن اعدام نوجوانان ناکام مانده است.

63. طی جلسه ای در ماه مارس با مقامات شورای عالی حقوق بشر و اعضای قوه قضاییه، گزارشگر ویژه خواستار فهرستی از کلیه مجرمان نوجوانی که در انتظار اعدام هستند و همچنین اطلاعات در مورد لایحه رسیدگی به جرائم اطفال و نوجوانان، که در گزارش اول خود به آن اشاره کرده بود،³⁵ شد. وی از اینکه پاسخی به درخواست خود دریافت نکرده است متأسف است.

64. در ماه ژانویه، آرمان بحر آسمانی، که به دلیل قتل که در زمانی که ۱۶ سال سن داشت مرتکب شده بود به اعدام محکوم شده بود، پس از تلاشهای بی نتیجه برای گرفتن رضایت اولیاء دم مقتول، در زندان کرمان اعدام شد. طی همین ماه، حسن حسن زاده، ۱۸ ساله، به دلیل قتل که در سن ۱۵ سالگی مرتکب شده بود، در زندان مرکزی تبریز اعدام شد. در ماه آوریل اصغر محمدی، ۴۶ ساله، به دلیل قتل که طبق گزارشات در زمانی که ۱۶ سال داشت مرتکب شده بود دستگیر شد و یک ماه بعد در زندان مرکزی کرج اعدام شد.³⁶

65. گزارشگر ویژه همراه با سایر کارشناسان، از طرف چهار مجرم نوجوان که در خطر اعدام قریب الوقوع به سر می‌بردند به نامهای سعید سنجری، حمید احمدی، مهدی بهلولی و پیمان برنداح مداخله کرد. در حالی که گزارشگر ویژه از توقف احکام اعدام آنها و مصالحه ای که در مورد پرونده آقای برنداح صورت گرفته استقبال می‌کند، وی همچنان جدا نگران است که تا این تاریخ دو نفر دیگر همچنان در خطر اعدام به سر می‌برند و زندگی آنها اغلب در قید ظرفیت خانواده های آنها برای پرداخت مبالغ کلان دیه مانده است.³⁷ چنین سیستمی افراد عضو خانواده های فقیر را در خطر نامتوازن اعدام قرار می‌دهد. در زمان تهیه این گزارش، یک نوجوان دیگر به نام علیرضا پورالفت به دلیل این که خانواده وی نتوانسته بودند مبلغ مورد تقاضا را تهیه کنند در خطر اعدام قرار داشت.

³³ See <http://kerman.isna.ir/default.aspx>.

³⁴ See

www.washingtonpost.com/world/national-security/irans-revolutionary-courts-are-criticized-as-swift-and-unjust/2015/05/29/2d203708-0555-11e5-8bda-c7b4e9a8f7ac_story.html?utm_term=.c49c0b9461c3.

³⁵ See A/HRC/34/65, para. 22.

³⁶ See <http://press.jamejamonline.ir/Newspreview/2853861935059485675> and <https://iranhr.net/en/articles/2896/>.

³⁷ Article 549 of the Islamic Penal Code provides that the amount of *diyyah* (blood money) is determined at the beginning of each year by the head of the judiciary after obtaining the view of the Supreme Leader. However, nothing in law prevents the family of the deceased from conditioning a pardon on the receipt of larger sums of money.

66. پرونده های مربوط به کودکان محکوم به اعدام همچنان با نقض حق برخورداری از فرآیند دادرسی و تضمین های محاکمات عادلانه مواجه می شوند. در مورد حمید احمدی، که اعدام وی سه بار برنامه ریزی شده است، دادگاه به اعترافاتی که طبق گزارشات تحت شکنجه و بدرفتاری در یک کلانتری، جایی که آقای احمدی به وکیل مدافع یا خانواده اش دسترسی نداشته است، اتکاء کرده است. این اتهامات هرگز به هیچ تحقیقاتی منجر نشد. زینب سکانوند لکران، کودک عروسی که در سن ۱۷ سالگی به قتل همسرش متهم شد، طبق گزارشات مکررا مورد شکنجه قرار گرفته و از دسترسی وی به وکیل مدافع جلوگیری شده است. طبق گزارشات دادگاه تلاش وی برای پس گرفتن اعترافاتش را نادیده گرفت. در ماه مارس وی مطلع شد که حکم وی به شعبه 4 دفتر اجرای احکام ارومیه ارسال شده است. بنابراین ممکن است او در هر زمان اعدام شود.

67. با نقض تصمیم سال ۲۰۱۵ دیوان عالی کشور که از همه دادگاه ها خواست تا با عطف به ماسبق اصلاحات جدید قانون برای همه پرونده هایی که پیش از سال ۲۰۱۳ مورد محاکمه قرار گرفته اند را اعمال کنند، درخواست های محاکمه مجدد براساس ماده ۹۱ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۲۰۱۳ همچنان بدون ارایه هیچ دلیلی رد می شود. حمید احمدی دو بار چنین درخواستی را ارائه داد، اما هر دوی آنها توسط قاضی رئیس شعبه ۳۵ دیوان عالی کشور رد شدند. دادگاه عالی همچنین درخواست های پیمان برنداح را سه بار بدون ارائه توجیحات کتبی رد کرد. محمد رضا حدادی، که در ۱۳ سال گذشته در انتظار اعدام بوده است، در ماه ژانویه مطلع شد که درخواست او برای محاکمه مجدد رد شده است. در ماه فوریه، وکیل خانم سکانوند لکران نیز از طریق سیستم آنلاین دیوان عالی کشور مطلع شد که درخواست او برای محاکمه مجدد رد شده است. با این وجود، هیچ رای کتبی به وکیل او ابلاغ نشد. در زمان تهیه این گزارش، هیچ تصمیمی در مورد اینکه آیا سعید احدی دلاق، نوجوانی که در سن ۱۶ سالگی به اعدام محکوم شده است، محاکمه مجدد خواهد شد یا خیر اخذ نشده است.

68. گزارشگر ویژه یادآور می شود که نتیجه یک محاکمه مجدد به ارزیابی قاضی از سطح بلوغ کودک در زمانی که او مرتکب جرم شده است، که گاهی اوقات سالها قبل بوده است، بستگی دارد. چنین ارزیابی قائم بر نظر شخصی قاضی، می تواند به تصمیم گیری خودسرانه وی در مورد زندگی یا مرگ یک مجرم نوجوان منتج شود. در ماه فوریه، قوه قضائیه موافقت کرد که مجازات اعدام شش نوجوان مجرم را کنار بگذارد، در حالی که چهار درخواست دیگر را به دلایل نامعلوم رد کرد.³⁸

69. حفظ مجازات اعدام برای پسرانی که حداقل ۱۵ سال قمری و دخترانی که حداقل ۹ سال قمری سن دارند با تعهدات جمهوری اسلامی ایران به موجب میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و کنوانسیون حقوق کودک تناقض دارد.³⁹ این وظیفه دولت است که از حقوق کودک دفاع کند، نه اینکه چنین تصمیمی را به دست خانواده قربانی بدهد.

70. طی این دوره گزارش، گزارشگر ویژه همچنان در مورد اذیت و آزار، ارعاب و پیگرد قضایی مدافعان حقوق بشری که به دنبال حقیقت و عدالت برای افرادی که طبق گزارشات در دهه ۱۹۸۰ مورد اعدامهای فوری یا ناپدید شدن با زور قرار گرفتند بودند اطلاعاتی دریافت کرد.

71. در ماه مارس، طبق گزارشات، خانواده هایی که به گورهای دسته جمعی شهرهای مشهد در استان خراسان رضوی، جایی که گفته میشود ۱۷۰ زندانی سیاسی در آن دفن شده اند، رفتند متوجه شدند که منطقه ای که قبلا صاف و مسطح بوده با خاک پوشانده شده تا بالای گور یک تپه ایجاد کند. در نیمه ماه مه، طبق گزارشات بولدورهای در حال کار روی یک پروژه ساختمانی که مستقیما در کنار گور دسته جمعی شهر اهواز قرار دارد، واقع در یک قطعه زمین بایر در ۳ کیلومتری شرق گورستان بهشت آباد، که در آن دست کم ۴۴ نفر که گفته می شود در تابستان سال ۱۹۸۸ کشته شده اند دفن شده اند، دیده شده است. طبق گزارشات این طرح در نهایت بلوک بتنی که نشانه محل قبر هاست را برداشته و یک فضای سبز یا یک مجتمع تجاری در این محل خواهد ساخت.

72. در اولین گزارش خود به شورای حقوق بشر، گزارشگر ویژه پرونده مریم اکبری منفرد را مطرح کرد که به دلیل انتشار نامه ای که در آن خواستار تحقیق نسبت به اعدامهای سال ۱۹۸۸ شده بود از در مان پزشکی محروم شده بود و مورد تهدید قرار گرفته بود که از حق ملاقات محروم خواهد شد.⁴⁰ در ماه مه، همسر خانم اکبری منفرد از سوی وزارت اطلاعات و امنیت برای بازجویی احضار شد و مورد تهدید قرار گرفت که اگر همسرش به نوشتن نامه های سرکشاده در خصوص وقایع سال ۱۹۸۸ ادامه

³⁸ www.iranhumanrights.org/2017/02/6-juvenile-execution-has-been-canceled/.

³⁹ See articles 146 and 147 of the Islamic Penal Code.

⁴⁰ See A/HRC/34/65, para. 32.

دهد به سه سال زندان اضافه محکوم خواهد شد و به زندان دور افتاده ای در استان سیستان و بلوچستان تبعید خواهد شد.

73. طبق گزارشات، بین ژوئیه و اوت سال ۱۹۸۸، هزاران زندانی سیاسی، مرد، زن، و نوجوان، پس از صدور یک فتوا توسط رهبر وقت، آیت الله خمینی، اعدام شدند. طبق گزارشات، یک کمیسیون متشکل از سه مرد به منظور تعیین اینکه چه کسانی باید اعدام شوند تشکیل شد. طبق گزارشات اجساد قربانیان در گورهای بی نشان دفن شده و خانواده های آنان هرگز از محل آنها مطلع نشده اند. این وقایع که به قتل عام سال ۱۹۸۸ مشهور است، هرگز به رسمیت شناخته نشده است. در ژانویه سال ۱۹۸۸، نماینده ویژه کمیسیون حقوق بشر در مورد وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، رینالدو گالیندو پل، نگرانی خود نسبت به "انکار جهانی" اعدام ها اعلام کرد و از مقامات ایرانی خواست تا نسبت به این موضوع تحقیق نمایند. چنین تحقیقاتی هنوز انجام نشده است.⁴¹

74. در ماه اوت ۲۰۱۶، یک فایل صوتی ضبط شده از جلسه ای که در سال ۱۹۸۸ بین مقامات بلندپایه دولتی و روحانیون برگزار شده بود، منتشر شد. این فایل صوتی ضبط شده، نام های مقاماتی که اعدام ها را انجام داده و از آنها دفاع کرده بودند، از جمله وزیر دادگستری فعلی، یک قاضی فعلی دادگاه عالی و رئیس یکی از بزرگترین بنیادهای مذهبی در کشور و نامزد انتخابات ریاست جمهوری ماه مه را فاش می کرد. پس از انتشار فایل صوتی ضبط شده، برخی از مقامات روحانی و رئیس قوه قضائیه ادعان داشتند که اعدام ها صورت گرفته و در برخی موارد از آنها دفاع کردند.

F. حق آزاد بودن از شکنجه و سایر رفتارها و مجازاتهای بیرحمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز

75. استفاده از شکنجه و بدرفتاری از قبیل قطع عضو، کور کردن و شلاق زدن، همچنان قانونی و شیوه ای معمول در جمهوری اسلامی ایران است. اتکاء بر شکنجه جسمی و روحی برای اخذ اعترافات اجباری (عمدتاً طی مرحله بازداشت پیش از محاکمه)، استفاده از زندان انفرادی طولانی و عدم صدور اجازه دسترسی به درمان مناسب و لازم برای زندانیان هنوز به طور گسترده ای گزارش می شود.

76. در ماه ژانویه، حسین موحدی یک گزارشگر رسانه ای در نجف آباد که به انتشار اکاذیب متهم شده بود، به دلیل اینکه اشتباهاً گزارش داده بود که پلیس نجف آباد ۳۵ موتورسیکلت متعلق به دانشجویان را ضبط کرده اند، در حالی که تعداد صحیح ۸ دستگاه موتورسیکلت بود، مورد مجازات شلاق قرار گرفت.⁴² طبق مواد ۶۰۹ و ۶۹۸ قانون جزای اسلامی، مجازات انتقاد از مقامات دولتی یا انتشار اخبار کذب ۷۴ ضربه شلاق است. طبق گزارشات، از سال ۲۰۰۹ تا کنون، بیش از ۴۰ روزنامه نگار و شهروند خبرنگار به بیش از ۲۰۰۰ ضربه شلاق محکوم شده اند.⁴³ همچنین در ماه ژانویه، دو نفر که توسط شعبه ۱۰۱ دادگاه کیفری ۲ سرخس محکوم شده بودند در ملاء عام شلاق خوردند.⁴⁴

77. در ماه آوریل، رسانه های ایران گزارش دادند که پیرو دستور دادستان دهلران، سه نفر متهم به آدم ربایی و سایر جرائم در وضعیتی تحقیرآمیز در شهر دهلران در استان ایلام گردانده شدند.⁴⁵ در سالهای اخیر چنین رفتار تحقیرآمیزی در چندین شهر دیگر ایران، از جمله تهران، مشهد، قم و ساری نیز گزارش شده است.

78. در ماه مه، شعبه ۵ دادگاه کیفری تهران یک زن جوان که به اتهام داشتن "روابط شیطانی" با مردی به جز همسرش دستگیر شده بود را به دو سال شستن مرده ها در غسالخانه ها و ۷۴ ضربه شلاق محکوم کرد.⁴⁶ مقامات ایرانی در اظهارنظر خود در مورد گزارش پیش رو توضیح دادند که کار کردن در غسالخانه نباید به عنوان مجازات تحقیرآمیز محسوب شود، چرا که هر شغلی قابل احترام است.

79. ظرف همان ماه، گزارشگر ویژه از طرف دو مرد که در شهر اراک در خطر قطع عضو بودند، علی راهزنی و هوشنگ کاووسی، مداخله کرد. طبق گزارشات آقای راهزنی مورد شکنجه، شامل زدن با کابل، قرار گرفته و تا روز اول محاکمه اش، هیچ نوع دسترسی به وکیل نداشته است. در هیچ مقطعی

⁴¹ See E/CN.4/1989/26, para. 68.

⁴² See www.isna.ir/news/95101911558.

⁴³ See www.isna.ir/news/95101911558.

⁴⁴ See www.isna.ir/news/95101911558.

⁴⁵ See www.mehmews.com/news/3951403.

⁴⁶ See www.aryanews.com/News/120170513132912859/.

از فرآیند قضایی خود، آقای کاووسی وکیل نداشت که به وی کمک کند. گزارشگر ویژه اطلاعاتی دریافت کرده که نشان میدهد احکام قطع عضو که برای حداقل نه نفر صادر شده مورد تأیید قرار گرفته است. در نظرات خود در خصوص گزارش پیش رو، مقامات ایرانی توضیح دادند که قطع عضو در موارد نادری که "جرائم ارتكابی ممکن است مخل امنیت یا احساسات گروه بزرگی از مردم" بوده باشد اجرا شده اند.

80. در ماه ژوئن، دادستان عمومی و انقلاب قزوین، اسماعیل صادقی نیارکی، اعلام کرد که از میان ۹۰ نفر که برای روزه خواری در ملاء عام در ماه رمضان دستگیر شدند، ۲۰ نفر احکام شلاق دریافت کردند که اجرا شده است.⁴⁷

81. گزارشگر ویژه همچنین اطلاعات مشروحی در مورد شرایط غیرانسانی و تحقیرآمیز بازداشت در زندانیان ایران دریافت کرده است.⁴⁸ یک عضو قوه قضاییه و کمیسیون قضایی مجلس، محمد علی پورمختار، یک سال پیش اشاره کرد که ۴۰۰ هزار زندانی در زندانهایی که در اصل برای ۱۴۰ هزار نفر ساخته شده اند به سر می‌برند.⁴⁹ این تقریباً سه برابر ظرفیت زندانهای کشور است.

82. مقامات ایران همچنین پذیرفتند که زندانیان مشکل جدی بهداشت و همچنین فقدان مراقبت‌های پزشکی مناسب را تجربه کرده اند.⁵⁰ طبق گزارشات در زندان مهاباد، ۵۰۰ نفر در زندانی که تنها چهار توالت و دوش دارد، زندانی هستند. طبق گزارشات خدمات پزشکی که در اختیار زندانیان بند زنان زندان اوین در تهران قرار دارد به شدت ناکافی است، و دسترسی به درمان برای زنان زندانی به دلایل مبتنی بر قوانین شرعی و کمبود کارکنان زن محدود است.⁵¹ به گفته بعضی زندانیان، مرگ در زندان اتفاق فوق العاده ای نیست.

83. در بسیاری از موارد، محرومیت از مراقبت‌های درمانی به عنوان نوعی مجازات است. از ۲۱ نامه ای که از ماه ژانویه به دولت ایران ارسال شده، شش فقره شامل ادعاهای عدم ارائه خدمات پزشکی به قصد ارباب یا مجازات بازداشت شدگان یا اخذ اعتراف با اجبار بوده است. با وجود اینکه چنین مواردی سالهاست که توسط مکانیسم‌های جهانی حقوق بشر محکوم شده است، به نظر نمی‌آید هیچگونه تحقیقاتی در این زمینه صورت گرفته باشد. همچنین موضوع نگران‌کننده دیگر دسترسی گسترده به مواد مخدر در زندان است که طبق گزارشات مأموران زندان نقش فعالی در قاچاق آنها ایفا می‌کنند.

84. گزارشها همچنین نشان می‌دهند که زندانیان اغلب توسط بازجویان و زندانبانان مورد بدرفتاری و شکنجه، از جمله باجگیری، ضرب و شتم و بدرفتاری فیزیکی، بدرفتاری زبانی، بازجویی برای ساعتهای طولانی، محرومیت از خواب، فرو بردن سر در کاسه توالت، و حبس انفرادی قرار می‌گیرند. عمل وادار کردن زنان زندانی سیاسی به درآوردن لباسهای خود در مقابل مأموران مرد در زمان دستگیری رنج آور است. دو مورد اینچنین در سال ۲۰۱۷ مستند شد. پرونده‌های ۸۶ بازداشتی که از سال ۲۰۱۳ تا سال ۲۰۱۷ در حبس انفرادی طولانی مدت به سر بردند نیز به گزارشگر ویژه ارسال شده است.

IV. مسایل حقوق موضوعی

A. حقوق زنان

85. گزارشگر ویژه از وعده‌های آقای روحانی در حمایت از ارتقاء موقعیت زنان در جامعه شادمان شد. در تاریخ ۹ مه در یک گردهمایی انتخاباتی وی اشاره کرد که تبعیض جنسیتی و استبداد جنسیتی مورد قبول نخواهد بود و اعلام کرد که طرح جامعی برای رسیدگی به "پیشرفت ناهموار زنان" در زمینه‌های مختلف تصویب خواهد شد.

⁴⁷ See <https://iranhr.net/en/articles/2909/>.

⁴⁸ See <https://united4iran.org/wp-content/uploads/FinalReport.pdf>.

⁴⁹ See <http://www.mashreghnews.ir/news/610625/>.

⁵⁰ See www.bbc.com/persian/iran/2016/08/160813_an_iran_prisons_health_problems.

⁵¹ See www.iranhumanrights.org/wp-content/uploads/ICHRI_report_WomensPrison_0616_WEB_Revised.pdf.

86. جمهوری اسلامی ایران جمهوری اسلامی ایران به اهداف توسعه پایدار "دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار"، از جمله هدف اصلی ۵، بر دستیابی به تساوی جنسیتی و توانمندسازی هم‌ه‌ زنان و دختران متعهد است و بنابراین موافقت کرده است تا کلیه اشکال تبعیض جنسیتی را از بین ببرد، کلیه اقدامات مضر مانند ازدواج زود هنگام و اجباری کودکان را از بین ببرد و نسبت به مشارکت کامل و موثر و فرصت‌های برابر برای رهبری در تمام سطوح حصول اطمینان کند.
87. در حالی که رئیس‌جمهور روحانی سه زن را به عنوان اعضای کابینه خود منصوب کرد، در حال حاضر هیچ وزیر زن وجود ندارد. زنان در انتخابات ریاست جمهوری از نامزد شدن محروم شدند و زنان تنها ۶.۳ درصد از نامزدهای انتخابات شورای شهر و روستا در سال ۲۰۱۷ را تشکیل دادند. مشارکت زنان در بازار کار تنها ۱۶ درصد است و زنان برای کار برابر با مردان ۴۱ درصد کمتر درآمد دارند. نرخ بیکاری در میان زنان دو برابر بیشتر از مردان است و یکی از هر سه زن با مدرک لیسانس در حال حاضر بیکار است.⁵² زنان همچنان از مشاغل خاصی محروم می‌شوند، از جمله از خدمت به عنوان قاضی‌هایی که حکم صادر می‌کنند، اگرچه ممکن است به عنوان دستیاران قضات منصوب شوند.
88. در نتیجه حملات به زنان فعال حقوق بشر به صورت ادبیت و آزار قضایی، بازداشت و اتهامات بی‌پایه و اساس، ظرفیت سازمانهای جامعه مدنی برای ترویج و حمایت از حقوق زنان به نحو قابل توجهی تضعیف شده است.
89. در ماه فوریه، فعال حقوق زنان کرد، فرزانه جلالی بدون احضار قبلی دستگیر و به "اقدام علیه امنیت ملی از طریق تبلیغ علیه نظام" متهم شد. خانم جلالی پس از گذراندن ۱۶ روز در بازداشتگاه اداره اطلاعات در کرمانشاه، در ماه مارس به قید وثیقه آزاد شد.
90. در ماه مه، شعبه ۲ دادگاه انقلاب دزفول علی نژادی، عزت‌الله جعفری، عبدالرضا شاکری روشن، شاپور راشنو و همسرش زینب کشوری، اشرف رحیم‌خانی، علی محمد جهانگیری و پژمان میرزاوند را به احکام زندان تا ۴ سال به ادعای خواندن و انتشار "ادبیات فمینیستی" در جمهوری اسلامی ایران محکوم کرد. آنها در سال ۲۰۱۵ توسط سازمان اطلاعات سپاه پاسداران دستگیر شدند و به قید وثیقه بین یک تا دو ماه بعد آزاد شدند. مقامات کتابفروشی آنها را پلمب کردند.
91. زنانی که حجاب مورد نظر مقامات که به تفسیر آنان "عفاف" خوانده میشود را در ملاء عام به تن ندارند، ممکن است به تا دو ماه زندان و یا پرداخت جریمه محکوم شوند. در ماه مه یک کمپین رسانه‌های اجتماعی جدید علیه حجاب اجباری اعمال شده بر زنان ایرانی راه اندازی شد. شهروندان با استفاده از هشتگ #whitewednesdays بیش از ۲۰۰ عکس و فیلم خود را با استفاده از روسری سفید و یا تکه‌ای لباس سفید به عنوان نمادهای اعتراض ارسال کرده‌اند. رسانه‌های تحت تأیید حکومت و همچنین رسانه‌های اجتماعی که گفته میشود وابسته به سپاه پاسداران هستند و نیروهای شبه نظامی بسیج از آن زمان مقالاتی را منتشر کرده‌اند که مسیح علی نژاد، بنیانگذار جنبش آنلاین "آزادی یواشکی زنان در ایران" و بنیانگذار این کمپین را "فاحشه" نامیده⁵³ و ادعا کردند که او مورد سوء استفاده جنسی قرار گرفته است.⁵⁴ مشرق نیوز یک مقاله که در ابتدا سه سال پیش منتشر شد و حاوی یک عکس از خانم علی نژاد با پدر و مادرش بود، همراه با تیتر درشت «کاش خدا مسیح را بکشد» را باز نشر کرد. در پایان ماه مه، حساب تلگرام خانم علینژاد هدف حملات قرار گرفت.⁵⁵ در ماه ژوئن حجت‌الاسلام سید ابراهیم حسینی در یک سخنرانی در نماز جمعه زنانی که روسری‌های سفید به سر می‌کنند را "روسپی" خواند.⁵⁶ طبق گزارشات دو نماینده مجلس، طیبه سیاوشی و پروانه سلحشوری از قوه قضاییه خواستند تا در خصوص اظهارات افتراآمیز علیه خانم علینژاد تحقیق کند.
92. زنان همچنان از تماشای مسابقات ورزشی در استادیوم‌ها محروم هستند و چندین زن ورزشکار یا توسط نهادهای ورزشی دولتی و یا توسط همسرانشان از شرکت در مسابقات بین‌المللی منع شده‌اند. در ماه مارس، چندین عضو تیم بلیارد زنان که ادعا شد "شئونات اسلامی را رعایت نکرده‌اند" از شرکت در رقابتهای باز ماندند. در ماه آوریل، زنان شرکت‌کننده در یک مسابقه ماراثن بین‌المللی که در تهران

⁵² See www.hrw.org/report/2017/05/24/its-mens-club/discrimination-against-women-irans-job-market.

⁵³ See www.tasnimnews.com/fa/news/1396/03/08/1422229 از دیو جود-محلوم-روزهای بدون فساد-اقتصادی-آرزوست.

⁵⁴ See

<http://nytlive.nytimes.com/womenintheworld/2017/06/12/my-stealthy-freedom-founder-the-target-of-ugly-smear-campaign-on-social-media/>.

⁵⁵ See www.aparat.com/v/NxwWJ تجاوز به مسیح علی نژاد در انگلیس.

⁵⁶ See www.ilna.ir بخش سایر رسانه‌ها-10/497141-واکنش-ها-به-سخنان-امام-جمعه-ساوه-امام-جمعه-عذرخواهی-کند.

برگزار میشد و ادار شدند تا از جدا از مردان و در مسیر کوتاه تری بدونند. در ماه ژوئن نهایتاً صدها زن اجازه یافتند تا یک مسابقه لیگ جهانی والیبال بین جمهوری اسلامی ایران و بلژیک را تماشا کنند و این اولین باری بود که از سال ۲۰۱۲ زنان اجازه یافتند تا چنین مسابقه ای را تماشا کنند.⁵⁷ ماده ۸۹ منشور حقوق شهروندی اعلام می دارد که " حق همه شهروندان به ویژه زنان است که به امکانات ورزشی و آموزشی و تفریحات سالم، دسترسی داشته باشند و بتوانند با حفظ فرهنگ اسلامی - ایرانی در عرصه‌های ورزشی ملی و جهانی حضور یابند."

B. اقلیت های اتنیک (قومی) و مذهبی

93. از زمان انتشار گزارش اول گزارشگر ویژه، اعضای جامعه بهایی همچنان از موارد متعدد نقض حقوق انسانی خود رنج می برند. علیرغم این که این موارد نقض سالهاست مستند شده اند، همچنان بدون مانع و بدون مجازات، مانند آزاد کردن قاتلان یک بهایی که در بالا به آن اشاره شد، ادامه دارند. در ماه ژوئن بیش از ۹۰ بهایی در زندان به سر می بردند.

94. در ماه آوریل، کارگروه بازداشت‌های خودسرانه اعلام کرد که بازداشت ۲۴ عضو جامعه بهایی خودسرانه بوده و نتیجه گیری کرد که آنها با نقض حق آزادی مذهب شان دستگیر و زندانی شده اند.⁵⁸

95. در راستای دستورالعمل هایی که در سال ۱۹۹۱ توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص "سوالی در مورد بهائیان"⁵⁹ صادر شد، هزاران بهایی از مشاغلشان اخراج شده اند و بازنشستگی آنها متوقف شده است و از استخدام آنها در بخش دولتی ممانعت به عمل آمده است. شرکت ها تحت فشار قرار گرفته اند تا کارکنان بهایی را اخراج کنند، بانک ها مجبورند حساب های مشتریان بهایی را مسدود کنند و مجوز های کسب و کار برای بهائیان صادر یا تمدید نمی شود و یا عمداً به تأخیر می افتد.⁶⁰ در ماه آوریل، ۱۸ مغازه متعلق به بهائیان به دلیل این که در یک روز مقدس بهایی بسته بودند پلمب شدند.⁶¹

96. بهائیان همچنان از حق دسترسی به آموزش عالی، چه از طریق ممنوعیت ورودشان به دانشگاهها و یا از طریق اخراجشان بدون توضیح مناسب، محروم میشوند. بین دسامبر ۲۰۱۶ و ژانویه ۲۰۱۷، حداقل ۱۵ دانشجوی بهایی از دانشگاههای ایران اخراج شدند و حداقل ۶ دانشجوی دیگر نیز بین ماههای ژانویه و مه اخراج شدند.⁶²

97. پیروان مذاهب به رسمیت شناخته شده نیز همچنان با محدودیت های شدید و تبعیض روبرو هستند و طبق گزارشات برای نمایش صلح آمیز باورهای مذهبی خود مورد پیگرد قضایی قرار می گیرند.

98. مسلمانان سنی در جمهوری اسلامی ایران همچنان اظهار می کنند که مقامات ایرانی اعضای جوامع آنها را به مشاغل دولتی منصوب نمی کنند و یا آنها را در مشاغل عالیترتبه دولتی، شامل پست های وزارت در کابینه، استخدام نمیکنند. طبق گزارشات، سایر مسلمانانی که متعلق به گروههای اقلیت مذهبی، مانند طریقت نعمت الهی گنابادی و یارسان، هستند همچنان با موارد گسترده نقض حقوق بشر، از جمله حمله به اماکن نیایش آنها، تخریب گورستان های جوامع آنها و دستگیری و شکنجه رهبران جوامع خود روبرو هستند. طی دوره گزارش، چندین دانشجو و استاد دانشگاه که پیروان در اویس گنابادی بودند از دانشگاههای مختلف اخراج شدند. طبق گزارشات افراد دیگری قربانیان حملات نیروهای امنیتی بودند و مورد تهدید سازمان اطلاعات سپاه پاسداران قرار گرفتند.

99. در ماه ژانویه، یک دادگاه تجدیدنظر در تهران، حکم پنج سال زندان یک نوکیش مسیحی به نام ابراهیم فیروزی را به دلیل ادعاشده فعالیت‌های تبلیغی مذهبی تأیید کرد.⁶³ در ماه فوریه، نوکیشان کاتولیک

⁵⁷ It is unfortunate that granting women such a basic right should be acknowledged with such relief.

⁵⁸ See www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/Opinions/Session78/A_HRC_WGAD_2017_9.pdf.

⁵⁹ See

<http://news.bahai.org/human-rights/iran/yaran-special-report/feature-articles/the-1991-memorandum-on-the-bahai-question/>.

⁶⁰ See <http://news.bahai.org/story/1119/>.

⁶¹ See www.bic.org/focus-areas/situation-iranian-bahais/current-situation.

⁶² See <http://aeenebahai.org/fa/node/3306> (in Persian).

⁶³ See www.mei.edu/content/io/authorities-iran-intensify-crackdown-christian-converts.

انوشه رضابخش و پسرش سهیل (آگوستین) زرگزاده توسط ماموران سپاه پاسداران در منزل خود در ارومیه در استان آذربایجان غربی دستگیر شدند.⁶⁴

100. گزارشگر ویژه اطلاعات دقیقی در مورد اذیت و آزار گزارش شده گروه اقلیت ائتیمی عرب در جمهوری اسلامی ایران که به نام اعراب اهوازی شناخته می شوند، دریافت کرد که شامل ادعاهای تغییر ترکیب قومی منطقه از طریق مصادره املاک و تاسیس شهرک می باشد. در مورد ۴۵ مورد مربوط به دستگیری و بازداشت اعراب اهوازی طی دوره گزارش دهی اطلاعات دریافت شد. به نظر می آید که بیشتر این موارد در پی شرکت در وقایع فرهنگی و سنتی یا اعتراضات علیه تخریب محیط زیست صورت گرفته است. طبق گزارشات، علی کعب عمیر، ۱۷ ساله، در ماه فوریه در محله کیان آباد اهواز در استان خوزستان دستگیر شد و همچنان به دلیل شرکت در اعتراضات علیه سیاست انتقال آب از اهواز به سایر استانها، بدون ارتباط با دنیای خارج در بازداشت به سر می برد. در ماه مه، سه فعال حقوق قومی عرب، عیسی دمنی، مجاهد زرگانی و حسین حیدری به دلیل برگزاری کلاسهای زبان عربی و ترویج حقوق قومی توسط شعبه ۴ دادگاه انقلاب اهواز به یک سال زندان محکوم شدند.⁶⁵

101. ماده ۱۰۱ منشور حقوق شهروندی حق شهروندان نسبت به یادگیری، استفاده و تدریس زبان و گویش محلی خود را به رسمیت می شناسد. با وجود این واقعیت، در ماه فوریه چهار فعال آنری، علیرضا فرشی، اکبر آزاد، بهنام شیخی و حمید منافی، به زندان های طولانی برای حمایت صلح آمیز از آموزش زبان مادری خود در مدارس محلی به اتهام "تشکیل یک گروه غیرقانونی" و "تجمع و تباری علیه امنیت ملی" محکوم شدند.

102. در ماه مارس، فعال حقوق قومی آنری عباس لسانی به اتهام "اقدام علیه امنیت ملی" و "تبلیغ علیه نظام" برای حمایت از به رسمیت شناخته شدن زبان مادری او و انجام یک سخنرانی در مجلس عروسی دوست خود که در آن وی خواستار پایان یافتن تبعیض علیه آنری ها در جمهوری اسلامی ایران شد، محاکمه شد.⁶⁶ در همان ماه، مقامات همچنین یک فعال آنری دیگر به نام مرتضی مرادپور که پس از یک اعتصاب غذای طولانی آزاد شده بود را مجددا دستگیر کردند.

103. طی پنج ماه اول سال ۲۰۱۷، ماموران امنیت مرزهای ایران ۳۰ کولبر کرد را به قتل رسانده و ۶۰ نفر دیگر را مجروح کردند. در ماه ژانویه، یک شهروند کرد به نام هدایت عبدالله پور به اتهام ادعاشده همکاری با حزب دموکراتیک کردستان ایران، به اعدام محکوم شد. شش نفر دیگر به همین اتهام احکام طولانی زندان دریافت کردند. در انتهای ماه ژوئن، ماموران گارد مرزی ایران به یک گروه از کولبران کرد حمله کردند؛ در اثر شلیک مستقیم به این افراد، دو نفر از آنها در منطقه وارگم در مرز بین ارومیه و ترکیه مجروح یا به قتل رسیدند.⁶⁷

104. گزارشگر ویژه نسبت به وعده رئیس جمهور روحانی در طول مبارزات انتخاباتی برای ترویج حقوق برابر برای همه ایرانیان دلگرم است. رئیس جمهور روحانی در حالی که درباره حقوق اقلیت ها در جریان یک گردهمایی انتخاباتی در تاریخ ۱۸ می ۲۰۱۷ سخنرانی می کرد گفت: "راه ما راه همزیستی مسالمت آمیز با همه اقوام در کشور است." گزارشگر ویژه مشتاقانه منتظر است تا در پی این اعلامیه ها اقدامات موثری برای پایان دادن به نقض حقوق بشر اعضای تمام اقلیت های قومی (ائتیمی) و مذهبی در جمهوری اسلامی ایران صورت گیرد.

V. نتیجه گیری و توصیه ها

105. از زمانی که گزارشگر ویژه حکم خود را به عهده گرفته است، چندین تحول قابل ذکر در جمهوری اسلامی ایران، از جمله تصویب منشور حقوق شهروندی و اعلام خبر تاسیس نهاد اجرایی منشور، پیشرفت های اخیر مجلس برای اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و مواضع قوی ریاست جمهوری در راستای حقوق بشر صورت گرفته است. این نشانه های مثبت باید به افزایش امید برای بهبود

⁶⁴ See www.iranhumanrights.org/2017/03/iranian-catholic-converts-arrested-in-northwestern-iran/.

⁶⁵ See www.gamac.info/fa/1396/03/09.

⁶⁶ See www.iranhumanrights.org/2017/04/iranian-azeri-rights-activist-on-trial-for-advocating-mother-language/.

⁶⁷ See <http://kurdistanhumanrights.net/en/two-kurdish-kolbars-shot-dead-wounded-iranian-border-guards-orumiyeh/>

⁶⁸ See <https://twitter.com/IranNewspaper/status/861499681481912320>

وضعیت حقوق بشر در کشور کمک کند. اما تا این زمان نقض حقوق بشر هنوز در بسیاری از زمینه ها و در مقیاس گسترده همچنان ادامه دارد.

106. از زمان انتصاب گزارشگر ویژه، گروه بزرگی از ایرانیان از خارج و داخل کشور با وی تماس گرفته اند. او همچنان نسبت به میزان بالای ترس افرادی که تلاش در ارتباط برقرار کردن با وی داشته اند بسیار ناراحت است. وی یادآور می شود که طرفهای گفتگو که در خارج از کشور زندگی میکنند ترس خود را، عمدتاً به دلیل احتمال تلافی علیه اعضای خانواده هایشان که داخل جمهوری اسلامی ایران زندگی می کنند، ابراز می کنند.

107. گزارشگر ویژه همچنان عمیقاً نگران سطح هشداردهنده اعدامها، شامل نوجوانان، در کشور است. وی دعوت خود از دولت ایران برای لغو فوری و بی قید و شرط محکوم کردن کودکان به اعدام و تعامل در یک فرآیند جامع تخفیف همه احکام اعدامی که علیه کودکان صادر شده را در راستای موازین عدالت برای نوجوانان تکرار می کند. گزارشگر ویژه همچنین دعوت خود برای توقف استفاده از مجازات اعدام و جایگزین کردن مجازات اعدام برای جرایم مربوط به مواد مخدر با مجازاتی که با موازین بین المللی مربوطه سازگارند، و برای پایان دادن به عمل اعدام در ملاء عام را تکرار می کند.

108. مجازات هایی از قبیل شلاق، کور کردن، قطع عضو و سنگسار، که مطلقاً ممنوعیت شکنجه و سایر اشکال بدرفتاری را نقض می کنند، همچنان اجرا می شوند. جمعیت بیش از حد زندانیان در زندان های ایران، بازداشتگاههای غیر بهداشتی، فقدان مراقبت های پزشکی مناسب، شکنجه و بدرفتاری توسط مقامات زندان و حبس انفرادی، همچنان واقعیت زندگی هزاران زندانی در جمهوری اسلامی ایران را تشکیل می دهد. علیرغم اینکه این واقعیت سالهاست ثبت شده، الگوی عدم ارائه درمان پزشکی به دسته های خاصی از زندانیان، به ویژه زندانیان عقیدتی، حتی به تحقیقات نیز منجر نشده است، چه رسد به تنبیه. در زمان تهیه این گزارش، بسیاری از زندانیان در اثر این رفتار غیر انسانی همچنان در معرض خطر مرگ قرار داشتند. گزارشگر ویژه از دولت ایران می خواهد که هرگونه مقرراتی را که هر نوع رفتار یا مجازات بی رحمانه، غیر انسانی و یا تحقیر کننده را مجاز می داند لغو کند و به عنوان یک اولویت وضعیت یاس حاکم بر زندان ها را بررسی کند و همه ادعاهای شکنجه و بدرفتاری را مورد تحقیق قرار دهد و افراد گناهکار را مورد پاسخگویی قرار دهد.

109. ظرف سالهای گذشته، گزارشات زیادی در مورد قتل عام سال ۱۹۸۸ صادر شده است. اگر تعداد افرادی که ناپدید شدند و اعدام شدند مورد مناقشه است، شواهد بسیاری نشان می دهد که هزاران نفر با شتاب به قتل رسیدند. اخیراً این قتل ها توسط افرادی در بالاترین سطوح حکومت مورد تایید قرار گرفته است. خانواده های قربانیان حق دارند حقیقت را در مورد این وقایع و سرنوشت عزیزانشان، بدون ریسک تلافی، بدانند. آنها نسبت به اقدامات جبرانی، که شامل حق تحقیقات موثر در مورد حقایق و اعلام علنی واقعیت؛ و نسبت به دریافت غرامت حق دارند. گزارشگر ویژه بنابراین از دولت ایران می خواهد تا نسبت به یک تحقیق کامل و مستقل در مورد این وقایع اقدام کند.

110. در دوره ای که به انتخابات ماه مه منتهی میشد، وخامت شدیدی در وضعیت افرادی که حقوق آزادی اندیشه و بیان خود را اجرا می کردند و یا فعالیت های خود به عنوان مدافعان حقوق بشر را انجام می دادند مشاهده شد، و تعداد زیادی روزنامه نگار، فعال سیاسی، مدافعان حقوق بشر، شامل اعضای اتحادیه های کارگری و نمایندگان اقلیت های قومی و مذهبی دستگیر و بازداشت شدند. دستگاههای اطلاعاتی و امنیتی نقش مهمی در این سرکوب و در اقدامات تلافی جویانه علیه اعضای خانواده های افرادی که به شیوه صلح آمیز اعتراض خود را ابراز می کردند، ایفاء کردند. فعالیتهای مرتبط با حقوق در کلیه زمینه ها همچنان اتهامات مبهم امنیت ملی را در پی دارند. این باعث دستگیری ها و بازداشت های خودسرانه در مقیاس بزرگ شده است. گزارشهایی که توسط گزارشگر ویژه دریافت شده اند متعدد هستند و اینها نیز تنها نوک کوه یخ هستند. علاوه بر این، گزارشگر ویژه تنها بخش کوچکی از گزارش های دریافت شده اش را در صورت تایید کامل آنها ارائه می کند. فقدان استقلال سیستم قضایی، به ویژه دادگاههای انقلاب، هشداردهنده است. کسانی که به دلیل اعتقادات سیاسی و سایر اعتقاداتشان دستگیر شده اند یا کسانی که مقامات را به چالش می کشند، به محاکمات عادلانه یا فرآیند دادرسی مناسب دسترسی ندارند. حتی عناصری از آن که تحت قوانین ایران در دسترس هستند. دادگاه های انقلاب نه به عنوان محکمه ای برای اعطای عدالت، بلکه به عنوان بخش دیگری از قوه مجریه دولت، که برای کنترل کلیه انتقادات یا اقدامات مستقل برای حمایت از حقوق فعالیت می کند دیده می شود.

111. گزارشگر ویژه از دولت می‌خواهد تا با توجه به تعهدات بین‌المللی خود، بلافاصله تمام زندانیانی که برای انجام آزادی‌های اندیشه، بیان و اجتماع صلح‌آمیز خود زندانی شده‌اند را آزاد کند و احکام زندانی را که علیه دیگران به دلایل مشابه صادر شده است را باطل کند. سازمان‌های دولتی که اعتراضات صلح‌آمیز را سرکوب می‌کنند باید شناسایی شوند و برای جلوگیری از تکرار چنین تخلفاتی پاسخگو باشند. دولت همچنین باید اقدامات سختگیرانه‌ای را انجام دهد تا نسبت به توقف اقدامات تلافی‌جویانه سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی علیه خانواده‌های افرادی که موارد نقض حقوق بشر را رصد می‌کنند یا علیه موارد نقض حقوق بشر مبارزه می‌کنند یا نظراتی ابراز می‌کنند که خلاف سیاست‌های دولت است، حصول اطمینان کند.

112. به منظور بهبود وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، دولت باید اصلاح نظام قضایی را با هدف اطمینان از استقلال آن انجام دهد. آموزش مناسب برای اعضای قوه قضائیه نیز ضروری است تا اطمینان حاصل شود که تضمین‌های یک محاکمه عادلانه و فرآیند دادرسی به‌طور موثری مورد احترام قرار می‌گیرند.

113. گزارشگر ویژه مجدداً از دولت می‌خواهد تا از درستی قضات، دادستانها و وکلای، به ویژه با کسب اطمینان از این که شیوه انتصاب قضات شفاف است و بر اساس شایستگی آنها صورت می‌گیرد، محافظت کند و از آنها، خانواده‌های آنها و همکاران حرفه‌ای آنها علیه همه اشکال خشونت، تهدیدها، انتقامجویی، ارباب و آزار و اذیت در نتیجه انجام وظایفشان محافظت به عمل آورد.

114. کانون‌های وکلای و شوراهای وکلای باید تقویت شوند تا بتوانند خود تنظیم باشند و به صورت مستقل عمل کنند. این امر آنها را قادر می‌سازد بدون تبعیض حرفه‌خود را تنظیم کنند و ابزارهایی برای محافظت از اعضای خود نسبت به آزار و اذیت در اثر تصمیمات یا دیدگاه‌های مستقل حرفه‌ای خود ایجاد کنند.

115. اقدامات محدودی برای حذف مفاد قانونی متعددی که علیه زنان تبعیض‌قابل می‌شوند و آنها را تبدیل به شهروندان درجه‌دویی می‌کنند که باید در هر سطحی توسط حکومت، توسط اجتماع، و توسط اعضای مرد خانواده اداره و نظارت شوند انجام شده است. گزارشگر ویژه همچنین در مورد سرکوب مداوم فعالان حقوق زنان، شامل کارزارهای افترا علیه زنانی که با قوانین پوشش اجباری اعمال شده بر زنان ایران مخالف هستند، ابراز نگرانی می‌کند.

116. گزارشگر ویژه از دولت می‌خواهد تا کنوانسیون رفع همه اشکال تبعیض علیه زنان را تصویب کند، همه قوانین تبعیض‌آمیز علیه زنان و دختران را لغو کند و اطمینان حاصل کند که هر لایحه مورد بررسی مجلس که توانمندسازی زنان را مورد تضعیف بیشتر قرار می‌دهد حذف شود. او از دولت می‌خواهد که آزادی حرکت زنان و دختران را تضمین کند و حق دسترسی آنها به تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش را تضمین کند. قوانینی که زنها را وادار به پوشیدن لباسهای خاص می‌کنند باید مورد بررسی قرار گیرد و دولت باید به حق هر شخصی نسبت به حریم خصوصی خویش احترام بگذارد و کسب اطمینان کند که نیروهای امنیتی از اینکه به عنوان محافظان اخلاقی شهروندان عمل کنند اجتناب می‌کنند.

117. وضعیت اقلیت‌های مذهبی به رسمیت شناخته شده و نشده همچنان مورد نگرانی جدی است. تبعیض سیستماتیک علیه بهاییان و هدف قرار دادن آنها همچنان ادامه دارد و تلاشهایی در جریان است تا آنها را به صورت سیستماتیک از حق امرار معاش محروم کنند. گزارشگر ویژه از مقامات می‌خواهد این نکته را به رسمیت بشناسند که آزادی مذهب یا اعتقادات مستلزم آزادی انتخاب مذهب یا اعتقادات است و اقدامات محدود کننده و اجد شرایط بودن برای امتیازات مدنی، سیاسی، اجتماعی یا اقتصادی یا اعمال محدودیت‌های خاص بر اجرای مقتضیات سایر ادیان، ممنوعیت تبعیض بر اساس دین یا اعتقاد و تضمین محافظت برابر در ماده ۲۶ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی را نقض می‌کند.

118. گزارشگر ویژه از تعداد گزارشهای دقیقی که از اعضای جوامع اقلیت قومی (اتنیک) در خصوص دستگیریه‌ها، بازداشتها، شکنجه و پیگرد قضایی خودسرانه برای فعالیتهایی که حقوق اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیبایی را ترویج می‌دهند دریافت می‌کند بسیار نگران است. گزارشگر ویژه از مقامات می‌خواهد تا این نکته را به رسمیت بشناسند که گفتگو و مشارکت فراگیر همه شهروندان در یک جامعه متنوع می‌تواند اساس ابتکارات پایداری باشد که می‌تواند فقر و توسعه را اداره کند و همچنین می‌تواند برای تقویت محافظت‌های حقوق هم‌اقلیت‌های قومی (اتنیک) کشور استفاده شود. او همچنین مقامات را تشویق می‌کند تا اطمینان حاصل کنند که حقوق اعضای آسیب‌پذیرترین جوامع جمهوری اسلامی ایران از حقوق و احترام برخوردار است.

